

Interview. Var Jacob Holdt til stede i Wounded Knee i 1973, da »kuglerne fløj hen over hovedet«, som man kan læse i *Amerikanske billeder*?

Jan Stage-metoden

AF MAGNUS BODING HANSEN

Den (meget) højreorienterede blogger Martin Kasler tror ikke, Jacob Holdt var i ildkamp med FBI og delte tipi med indianerlederens enke i byen Wounded Knee i indianerreservatet Pine Ridge i 1973. Episoden er beskrevet i Holdts bog *Amerikanske billeder*, hvor fotografen følger en gruppe militante indianere, der besatte Wounded Knee og kom i kamp med FBI.

Derfor har Holdt inviteret Kasler hjem til sig: »Jeg giver en god middag. Så skal jeg vise dig kasser og kufferter fulde af beviser for alt dette.« Kasler takkede nej. I stedet tog Weekendavisen op til Holdts sommerhus i Hornbæk, spiste middag og så på beviser.

– *Var du der, hvor kampene var i Wounded Knee i 1973?*

»Nej, det tror jeg ikke. Jeg mener heller ikke, jeg har sagt det nogen steder.«

– *Du skrev i den engelske udgave af Amerikanske billeder, at I lå 'in trenches in snow and sleet for weeks': »bullets were whistling over my head«. Og i den danske udgave: »Det tog hårdt på mig, når kuglerne fløj hen over hovedet.« »Vi er i krig.« rapporterede du hjem til Kristeligt Dagblad.*

»Der blev ikke skudt særligt meget. Det er en romantisering af hele situationen, og den er meget typisk for venstrefløjen dengang. Så dramatisk var det ikke, men sådan blev det beskrevet i verdenspressen, så vi fulgte bare med. Det var måden, vi talte på. Man identificerede sig med kampen og det store kollektive vi.«

– *Men du var ikke med i skyttegravene i ugevis i sne og slud?*

»Nej. Det var den måde, vi snakkede om det på.«

– *Du var der ikke i ugevis?*

»Nej, men det forekom som ugevis. Det var kortere tid, kan jeg se i min dagbog.«

– *Kuglerne fløj ikke om ørerne på dig?*

»Der har muligvis været nogle kugler, der fløj over. De øvede, hvor jeg var.«

– *Og du var ikke i selve det belejrede Wounded Knee?*

»Nej. Indenfor, hvor de lå og skød ud mod FBI, anede jeg ikke, hvad der foregik. Jeg var ikke derinde, jeg havde livet kært. Vi kaldte hele området Wounded Knee. Jeg har aldrig tænkt på at skelne mellem den lille belejrede landsby og supply camp'en nogle kilometer derfra, hvor jeg var. Eventen hed Wounded Knee.«

– *Du skelner i Kristeligt Dagblad mellem det belejrede Wounded Knee og det udenom, og skriver, at du kørte ind i Wounded Knee. Er det forkert?*

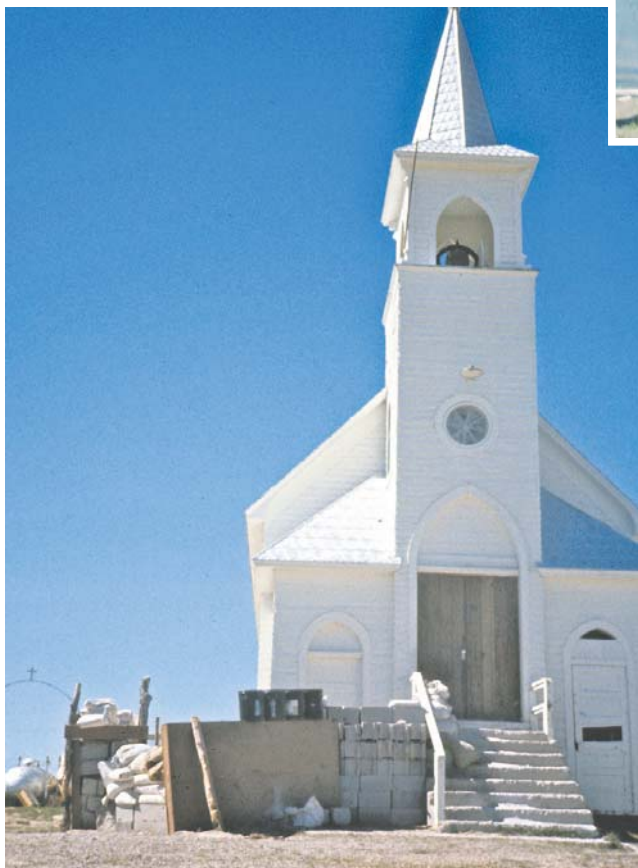
»Det er ikke forkert, at nogen fortalte det. Jeg optræder som revolutionær journalist og beskriver situationen på basis af alt det, som de, der var der, fortalte mig. Jan Stage-metoden. Det var skrevet med det revolutionære vi.«

– *Hvad er Jan Stage-metoden?*

»Jeg gengav bare, hvad jeg hørte fra alle dem, der var lige så bindegale, som jeg var. Jeg prøvede at gøre det objektivt ved at sige 'vi'.«

– *Du foregav at have set ting, du kun havde hørt om?*

»Ja, måske, det har jeg åbenbart gjort. Jeg har sikkert tænkt, at hvis ikke det var dramatisk nok, er der ingen, der tager den her historie, så der er jeg nok gået lidt over bord for at sælge historien. Det behøvede jeg ikke sidenhen. Jeg skulle først og fremmest bevise over for min præstefar, at hans fortalte søn var blevet til noget, så han kunne være stolt. Jeg har ikke tænkt

Kirken i Wounded Knee, 1973. FOTO: JACOB HOLDT.

på, at sådan gjorde man ikke i journalistik. Enhver anden ville sgu da have sendt sådan en artikel. Jeg ville bare sikre mig, at de trykkede den. For at få den i avisen var jeg nødt til at skrive det hele, som om det var selvpålevet.«

– *Målet helligede midler?*

»Det må man nok sige.«

– *Det var sådan, I gjorde dengang?*

»Ja. Og det har jeg også gjort på det tidspunkt. Det var tidsånden. Venstrefløjen overdramatiserede helt vildt. Men der var gode grunde til det.«

– *Synes du i dag, at man må det?*

»Nej.«

– *I Amerikanske billeder skrev du: »I min revolutionære rus følte jeg, at jeg var havnet midt i et historisk brændpunkt.« Hvad betød rusen for dit syn på fakta?*

»Jeg var totalt benøvet over at sidde midt i alt det, der blev romantiseret i Europa. For en bonderøv som mig fra Vestjylland var det noget, der betød noget. Jeg føler virkelig, jeg selv oplevede det, men jeg var jo ikke hvert sekund hvert sekund.«

– *Du lod dig rive med?*

»Uden tvivl. Jeg overromantiserede det hele, totalt ukritisk, det var bare noget med at være med. Men det, jeg skrev fire år efter i bogen, er mere korrekt. Jeg er sikker på, Wounded Knee var vendepunktet. Derefter kastede jeg mig ud i at studere den virkelige lidelse i stedet for at prale. Det der er fortiden.«

– *Tidligere i år skrev du på Facebook om dengang i Wounded Knee, hvor I lå i ugevis i skyttegravene og skød mod FBI. Hvorfor?*

»Det er sådan noget, der røg ud. Man sidder bare der og fyrer noget fis af. Jeg ved ikke, hvorfor jeg skrev det.«

– *Hvorfor tror du?*

»Jeg læste noget om Wounded Knee, og så dukkede den gamle floskel op om, at vi gjorde sådan og sådan.«

– *Det er blevet en vane?*

»Der har du lidt ret. Man er jo storyteller. Man ved, hvad der virker. Man har de der fortælleknikker for at fastholde. Der skal en vis dramatisering til. Min kone ved, når jeg kammer over.«

– *Ville du have fået succes uden Jan Stage-metoden?*

»Ja! Succesen kom, da jeg begyndte at vise, hvad jeg så – med billeder. Det er ikke historien om Wounded Knee, der solgte bogen. Og Wounded Knee var ikke med i foredragene. Jeg har ikke brugt Jan Stage-metoden i mange år.«

– *Kasler betvivler, at du sov hos indianerlederens enke Morningstar et par dage efter begravelsen af hendes mand, indianernes leder. Gjorde du det?*

»Fuldstændig. Vi lå sammen i en sovepose. På det her billede sidder jeg sammen med hende foran ærestellet, hvor vi boede.«

– *Kasler betvivler også, at du var med til våbensmuglinger. Har du beviser på det?*

»Intet. Men det var rigtigt. Vi var vist inde i selve Wounded Knee med våben på et tidspunkt.«

– *Kasler kalder dig mytoman. Har han ret?*

»Måske. Jeg giver ham gerne en lille sejr. Lad ham sejre i Wounded Knee. Men alt det andet er sandt.«

– *Du skrev i en mail til mig, før vi mødtes: »Jeg har ALDRIG på noget tidspunkt forestillet mig, at jeg var en journalist, der skulle efterprøve fakta og opsoge kilder og lave fodnoter og henvisninger og den slags, som hører til god objektiv journalistik. Det er både værkets svaghed og styrke på samme tid [...] Det hele gik så hurtigt, at ingen*

Jacob Holdt og indianerlederens enke Morningstar foran ærestellet, hvor de overnattede. FOTO: JACOB HOLDTS ARKIV.

»Jeg gengav bare, hvad jeg hørte fra alle dem, der var lige så bindegale, som jeg var. Jeg prøvede at gøre det objektivt ved at sige 'vi'.«

Jacob Holdt

tænkte på i de år før internettet at tjekke de facts, som jeg præsenterede i show, bog og film. Nej, i tidens ånd blev det hele nærmest opfattet som bibelske sandheder.«

»Det gik enormt hurtigt. Det røg ud af mig. Det var følelser, der bare kom ud efter fem år, billederne og det, jeg havde oplevet, var sandheden. Resten af *Amerikanske billeder* er sand. Faktisk var det rigtigt det hele. New York Times og alle dem i USA, der har tjekket det, har aldrig fundet nogen fejl.«

– *Men du lå ikke med i skyttegravene i ugevis med kugler flyvende over dit hoved?*

»Jamen, de fløj over det hele. Hvor tæt skal jeg være på de kugler? Nu synes jeg, du flueknapper lidt meget. Men de skød ikke så meget, det har jeg tilstået.«

– *Du tager meget let på det?*

»Sådan snakker folk, når de har været i en eller anden krigszone. Jeg har hørt mange sige sådan nogle ting. Jeg var ikke værre end resten af venstrefløjen. Jeg skammer mig ikke.«

– *Hvad vil du sige, hvis nogen nu ikke tror på dine andre historier?*

»Vi går alle sammen igennem en udvikling. Alle mulige har været nazister i deres ungdom, det behøver ikke tage noget fra det, de har lavet senere i livet. Det er det, der gør os smukke, at vi kan forandre os. Du snakker om fortiden. Døm mig på, hvad jeg har lavet. Det ligger for hele verden at se. Ingen har lagt alt så åbent ud som mig. Det her er en bagatel for mig.«

– *Fortæller du historien om dine overdramatiseringer i den selvbiografi, som du sidder og skriver på berøppe i sommerhuset?*

»Det kommer med. Til at beskrive det menneske, jeg var dengang. Andre skal bedømme, om det var for vilde faldt.«

Pludselig finder Holdt et billede af kirken i Wounded Knee, hvorefter han mener, at hans fortælling alligevel var sand i grove træk. Efter interviewet har Holdt sendt en mail, hvor han fortæller sin beskrivelse af Wounded Knee i *Amerikanske billeder*.

»Hvert et ord kan jeg stå ved deri. Også det, du slog ned på om 'at ligge i skyttegrave i sne og slud i ugevis'. For det fremstår tydeligt her i de indledende sætninger, at det ikke er mig selv, jeg taler om (jeg kom først dertil efter sneens smeltning), men 'Vi ... på venstrefløjen i USA ... vi havde ikke tænkt nærmere over alle de psykiske problemer, man kommer ud for ved at ligge i sne og slud i skyttegrave i ugevis'. Ikke et ord står der om, at det er mig selv, jeg tænker på i denne generaliserende indledning.«